

Voorwoord

Veel geschillen in de bouw worden veroorzaakt door onduidelijkheden of tegenstrijdigheden in het bestek of de aannemingsovereenkomst. Het doel van dit deel van Hoofdstukken Bouwrecht is in de eerste plaats om deze onduidelijkheden en tegenstrijdigheden te signaleren, opdat die in de toekomst zo veel mogelijk kunnen worden vermeden. Daartoe zijn de in de praktijk gebleken onduidelijkheden en tegenstrijdigheden zo veel mogelijk gerubriceerd.

In de tweede plaats is het doel dat de lezer aan de hand van een groot aantal praktijkoplossingen zich een oordeel kan vormen over de kansen in een procedure, mocht het inderdaad tot een door arbiter of rechter te beslechten geschil komen.

Aan het in dit deel besproken onderwerp was in de opzet van deze serie oorspronkelijk geen hoge prioriteit toegekend. De reden waarom dit deel met enige voorrang verschijnt is, dat in de onlangs verschenen herziene UAV (de UAV 1989) gepoogd is een regeling te geven van een deel van de hier besproken problematiek, nl. de rangorde die moet gelden in geval van tegenstrijdigheden tussen onderdelen van het bestek.

Dit deel is tot stand gekomen onder de kritische begeleiding van mevr. mr. A.A. Boot, advocate te Amsterdam.

Met de herziene UAV zal uiteraard ook in volgende delen van deze Hoofdstukken Bouwrecht rekening worden gehouden. In reeds verschenen delen zal, waar nodig, in een volgende druk ook aan de herziene UAV aandacht worden geschonken.

Wassenaar, augustus 1989

M.A. van Wijngaarden

Voorwoord bij de eerste druk van Deel 12 Bouwrecht (nieuwe opzet)

Het hart van het privaatrechtelijke bouwcontractenrecht wordt gevormd door het autonome bouwrecht, het bouwrecht zoals dat is gecodificeerd in sets van algemene voorwaarden. De belangrijkste zijn de UAV (2012, 1989, 1968), de UAV-GC (2005, 2000), de AVA (2023, 2013, 1992) en de DNR 2011 (2005). Speciaal voor het consumentenbouwrecht zijn daar de algemene voorwaarden voor de koop/aannemingsovereenkomst onder auspiciën van de Stichting GarantieWoning. Het fenomeen algemene voorwaarden wordt juridisch met argusogen bekeken, want de binding aan algemene voorwaarden gebeurt veelal zonder dat er kennis is genomen van deze of dat er bewust mee ingestemd is. Daar komt dan bij dat de inhoud van de algemene voorwaarden er lang niet altijd van getuigt, dat rekening is gehouden met de belangen van beide partijen. Dat laatste ligt in het geval van de algemene voorwaarden die hier zojuist zijn genoemd genuanceerder, maar ook daar is waakzaamheid het devies.

De nationale en de Europese wetgevers hebben zich hiervan rekenschap gegeven en er is een heel lichaam aan specifiek voor algemene voorwaarden geschreven regelgeving ontstaan. In het vervolg daarop is veel rechtspraak ontwikkeld, wederom nationaal en Europees. Het leerstuk algemene voorwaarden is er daarmee niet eenvoudiger op geworden. Dat is een proces waarvan het einde nog niet in zicht is. Verschillende deelgebieden van de regelgeving die sinds de laatste druk van Deel 12A in 2015 nauwelijks aan de orde kwamen, hebben zich in deze nieuwe druk dan ook een plaats verworven.

In Deel 12A waren de leerstukken algemene voorwaarden en uitleg van de overeenkomst opgenomen. De uitleg van de overeenkomst is opgenomen in het nieuwe Deel 11 (verschenen in 2021). In het voorliggende deel komt het leerstuk van de algemene voorwaarden aan de orde. De rechtspraak op art. 6:248 BW, die wel was opgenomen in Deel 12A, is in dit nieuwe deel niet meer opgenomen. Het is niet zo dat die rechtspraak, die met name de inhoudstoets betreft, niet relevant is voor het gebruik van algemene voorwaarden, maar om pragmatische redenen is er voor gekozen om dit deel te beperken tot de regeling in Afdeling 3 van Boek 6, Titel 5.

Annemieke van Garling van Uitgeverij Paris was weer onmisbaar bij het voltooiën van de publicatie van dit deel en ik ben haar daar zeer erkentelijk voor.

Ik hoop dat dit boek helpt bij het verbeteren van de praktijk van het gebruik van algemene voorwaarden. Met alle respect voor iedereen betrokken bij het opstellen en sluiten van overeenkomsten: veel rechtspraak was niet beland in dit boek (of in andere publicaties) als wat meer tijd was genomen bij het opstellen en het aangaan van de overeenkomst. Veel valkuilen, die hier geïllustreerd zijn, hadden vermeden kunnen worden.

Dat laatste gezegd hebbende: treft u teksten aan in dit boek waarvan m.m. hetzelfde gezegd kan worden, dan hoop ik dat u me dat meldt!

M.A.B. Chao-Duivis, 's-Gravenhage, juli 2024

Aanwijzingen bij het gebruik van deze serie

Waar in deze Serie Bouw- en Aanbestedingsrecht bij uitspraken van de Raad van Arbitrage voor de Bouw wordt vermeld ‘niet gepubliceerd’, wordt bedoeld dat deze uitspraken niet zijn gepubliceerd in een van de gebruikelijke tijdschriften, zoals *Tijdschrift voor Bouwrecht*, *Bouwrecht*, *Tijdschrift Aanbestedingsrecht* of *Tijdschrift voor Arbitrage*. Op de website van de Raad van Arbitrage, www.raadvanarbitrage.nl, zijn alle uitspraken teruggaand tot 1992 te raadplegen. Tevens worden nieuwe uitspraken aldaar gepubliceerd. Voor uitspraken van de overheidsrechter wordt verwezen naar www.rechtspraak.nl, waar het overgrote deel van de uitspraken van de overheidsrechter sinds 1999 wordt gepubliceerd.

De uitspraken die in dit boek zijn verwerkt, zijn letterlijke citaten. Schrijver dezes heeft zich de vrijheid veroorloofd een enkele keer, wanneer er sprake is van een hin-

derlijke typfout, deze te verbeteren. Dat is gedaan zonder opneming van een zin in de trant van: '[bedoeld zal zijn ..., MC]'. Dit zou storend werken.

Een woord dat door de auteur uit de uitspraak is verwijderd, omdat het niet op de juiste plaats stond, twee keer is geplaatst of ten onrechte is opgenomen, is tussen vierkante haken geplaatst. Een woord dat niet in de uitspraak stond en dat door de auteur is opgenomen, is ook tussen vierkante haken geplaatst, met de volgende toevoeging: [..., MC].

De vindplaatsen van de uitspraken zijn vermeld, waardoor de weergave van de uitspraken te allen tijde is te controleren. Waar gebruik is gemaakt van een uitspraak die niet gepubliceerd is, zijn geen typfouten hersteld.

De lijst met gebruikte afkortingen betreft alle afkortingen door de gehele serie gebruikt.

Hoofdstuk 1

Inleiding op het leerstuk algemene voorwaarden

- 1.1 Algemene inleiding
- 1.1.1 Doelstellingen, toepassingssterrein en opzet van Afdeling 3 van Boek 6 BW (Algemene Voorwaarden)
- 1.1.2 Europese Richtlijnen
- 1.1.3 Europese rechtspraak
- 1.1.4 De inhoudstoetsing en art. 6:248 lid 2 BW
- 1.2 Regelgeving

1.1 *Algemene inleiding*

Opmerking vooraf:

De bedoeling van deze Inleiding is om de lezer attent te maken op een paar centrale onderwerpen van het leerstuk algemene voorwaarden. Voor een diepgaande bespreking zij de lezer verwezen naar de algemene literatuur.¹

1.1.1 Doelstellingen, toepassingssterrein en opzet van Afdeling 3 van Boek 6 BW (Algemene Voorwaarden)

Afdeling 6.5.3 BW heeft drie doelstellingen, zo blijkt uit de MvT:

1. het versterken van de rechterlijke controle op het gebruik van algemene voorwaarden ter bescherming van degenen jegens wie die voorwaarden worden gebruikt;
2. het bieden van zo veel mogelijk rechtszekerheid, zowel wat betreft de toepasselijkheid van algemene voorwaarden als wat betreft de (on)geoorloofdheid inhoud;
3. het stimuleren van overleg tussen (organisaties van) belanghebbenden.²

De rechterlijke controle is gecodificeerd in met name art. 6:233 sub a BW en in de zwarte en grijze lijsten opgenomen in de art. 6:236 en 237 BW. De rechtszekerheid wordt bevorderd door de algemene omschrijvingen in art. 6:231 BW, de regeling van de gebondenheid aan algemene voorwaarden, in art. 6:232 BW en de lijsten van art. 6:236 en 237 BW, alsmede het bepaalde in art. 6:238 BW betreffende wie geen

---

1. Zie o.a. J. Hijma, *Algemene voorwaarden*, Monografie BW, Kluwer, Deventer, 2016; *Algemene voorwaarden*, onder red. van B. Wessels, R.H.C. Jongeneel, Kluwer, Deventer, 2017, M. Loos, *Algemene voorwaarden*, Boom, Den Haag, 2023.

2. MvT Inv., Parl. Gesch. Boek 6 Inv., p. 1455.

beroep kan doen op de regeling in de art. 6:236 en 237 BW. Het stimuleren van het overleg wordt gediend door het bepaalde in art. 6:240 BW betreffende de collectieve actie.

De Afdeling is van toepassing op alle algemene voorwaarden die vallen onder de omschrijving in art. 6:231 BW. De algemene voorwaarden kunnen alle obligatoire overeenkomsten betreffen met uitzondering van de arbeidsovereenkomsten en de collectieve arbeidsovereenkomsten, zie art. 6:245 BW.

De opzet van de Afdeling is in grote lijnen als volgt. Na de begripsomschrijvingen in art. 6:231 BW volgt het systeem van de toepasselijkheid en de vernietigbaarheid: in art. 6:232 BW is de snelle gebondenheid aan algemene voorwaarden opgenomen en in art. 6:233 BW de mogelijkheid om zich te kunnen bevrijden van die gebondenheid hetzij vanwege de inhoud (sub a), hetzij vanwege de mogelijkheid om kennis genomen te kunnen hebben van de algemene voorwaarden (sub b). Het bepaalde in sub b is uitgewerkt in art. 6:234 BW en het bepaalde in sub a in die bepaling zelf waaraan in art. 6:236 en 237 BW ten behoeve van ‘consumenten’ de concretere bescherming met behulp van de lijsten van zwarte en grijze bedingen is opgenomen. Bescherming wordt geboden op twee manieren al naar gelang de wederpartij van de gebruiker een ‘consument’ is (omschreven in art. 6:236 en 237 BW als natuurlijke persoon, niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf) of niet. Met betrekking tot bepaalde niet-consumenten is voorts van belang dat in art. 6:235 BW aan hen het recht is ontzegd zich te beroepen op de bescherming geboden in de art. 6:233 en 234 BW. Het gaat om zogenaamde grote wederpartijen.

In de overige bepalingen van de Afdeling, de art. 6:239-247 BW, wordt een verdere uitwerking gegeven en zijn enkele andere onderwerpen opgenomen. Deze hebben in ieder geval in de bouwrechtelijke rechtspraak niet of nauwelijks aanleiding tot literatuur of rechtspraak gegeven; de lezer zij verwezen naar de in noot 1 genoemde literatuur.

1.1.2 Europese Richtlijnen

Voor het leerstuk algemene voorwaarden is de Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, Publicatieblad nr. L 95 van 21 april 1993, p. 29 (Richtlijn oneerlijke bedingen) van groot belang. Bij die Richtlijn is een bijlage opgenomen die een indicatieve en niet uitputtende lijst bevat van bedingen die als oneerlijk kunnen worden aangemerkt. Deze blauwe lijst speelt vooral een rol bij de inhoudstoetsing ex art. 6:233 onder a BW.

Voorts is van belang, zij het getuige de rechtspraak wel in mindere mate, Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (Richtlijn oneerlijke han-

delspraktijken genoemd) (PbEU L 149 van 11.6.2005, p. 22-39). Deze Richtlijn is in het Nederlands recht omgezet in art. 6:193a-193t BW.³

Voor de dienstverlenende sector is de Richtlijn 2006/123/EG betreffende diensten op de interne markt (Dienstenrichtlijn) (PbEU 2006, L 376) die met name van belang is gebleken voor de informatieplicht ex art. 6:234 BW.⁴ De definitie van dienst in art. 4 onder 1 van deze Richtlijn is: elke economische activiteit, anders dan in loondienst, die gewoonlijk tegen vergoeding geschiedt, zoals bedoeld in artikel 50 van het Verdrag; en zie voorts de definitie (art. 4 onder 2 van de Richtlijn) van dienstverrichter: iedere natuurlijke persoon die onderdaan is van een lidstaat of iedere rechtspersoon in de zin van artikel 48 van het Verdrag, die in een lidstaat is gevestigd en een dienst aanbiedt of verricht. Dat de aannemer daaronder valt, blijkt uit deze definitie alsmede uit art. 33 van de preambule van de Dienstenrichtlijn waar vermeld is dat de richtlijn van toepassing is op ‘diensten in de bouwsector, met inbegrip van de diensten van architecten’. Dit is ook uitgesproken door de Raad van Arbitrage in zijn uitspraak van 14 januari 2019, nr. 72.141, r.o. 14, opgenomen in paragraaf 2.3.

De consumentenrichtlijn, Richtlijn 98/27/EG betreffende het doen staken van inbreuken in het raam van de bescherming van de consumentenbelangen (PbEG 1998, L 166) is ook van belang in het kader van algemene voorwaarden. Ook dient Richtlijn 2000/31/EG betreffende de elektronische handel (e-commerce) (PbEG 2000, L 178) genoemd te worden, die destijds heeft geleid tot aanpassing van art. 6:231 sub a BW (begripsomschrijving algemene voorwaarden), en art. 6:234 BW (elektronische terbeschikkingstelling), nr. 41a.

---

3. Zie voor rechtspraak waarin deze Richtlijn (althans een van de BW artikelen houdende de invoering van die Richtlijn) aan de orde kwam en waarin het om een bouwrechtelijke kwestie ging, o.a. *Hof 's-Hertogenbosch 16 augustus 2022*, ECLI:NL:GHSHE:2022:2827, r.o. 62; *Hof Amsterdam 3 april 2008*, ECLI:NL:GHAMS:2008:BD6248, r.o. 4.9; *Rb. Overijssel 16 maart 2021*, ECLI:NL:RBOVE:2021:1212, r.o. 5.2 e.v.; *Rb. Overijssel 8 februari 2023*, ECLI:NL:RBOVE:2023:2250, r.o. 5.5 e.v.

4. Zie wat de annotator opmerkt bij *RvA 14 januari 2019, nr. 72.141*, TBR 2019/102, m.nt. J.H.M. Spanjaard (noten weggelaten): ‘Art. 6:230c BW bepaalt dat (onder andere) de algemene voorwaarden naar keuze van de dienstverlener:

1. op eigen initiatief worden verstrekt;

2. voor de afnemer van de dienst gemakkelijk toegankelijk worden gesteld op de plaats waar de dienst wordt verricht of de overeenkomst wordt gesloten; 3. voor de afnemer van de dienst gemakkelijk elektronisch toegankelijk wordt gemaakt op een door de dienstverlener meegedeeld elektronisch adres; of 4. opgenomen is in alle door de dienstverlener aan de afnemer van de dienst verstrekte documenten waarin de diensten in detail worden beschreven. Het regime van art. 6:230c BW is een versoepeling ten opzichte van art. 6:234 BW. Waar krachtens art. 6:234 BW op de gebruiker van algemene voorwaarden een actieve informatieplicht rust en hij in beginsel de voorwaarden toe moet zenden, heeft hij op grond van art. 6:230c BW een keuzemogelijkheid en kan hij volstaan met een verwijzing naar een elektronisch adres. Dit lichtere regime heeft ervoor gezorgd dat gebruikers van algemene voorwaarden lonken naar de status van dienstverrichter onder de Dienstenrichtlijn, zodat zij van het lichtere regime gebruik kunnen maken. De Dienstenrichtlijn geldt namelijk niet voor iedere dienstverlener. Art. 2 van de Dienstenrichtlijn bevat twaalf uitgezonderde categorieën, waaronder bijvoorbeeld banken, notarissen en uitzendbureaus. In het *Appingedam*-arrest beslechtte het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU) de vraag, hoe kan worden vastgesteld of een dienstverlener als dienstverrichter onder de Dienstenrichtlijn kwalificeert. Het HvJ EU oordeelt dat als de activiteit binnen de definitie van art. 4 lid 1 Dienstenrichtlijn (‘economische activiteit tegen betaling’) valt en niet in de uitgezonderde categorieën van art. 2 leden 2 en 3 Dienstenrichtlijn valt, sprake is van toepasselijkheid van de Dienstenrichtlijn.’.

1.1.3 Europese rechtspraak

Als gevolg van de Europese Richtlijnen is ook de Europese rechtspraak in toenemende mate van belang voor het leerstuk algemene voorwaarden. Dat is onder andere gebleken betreffende de ambtshalve toetsing door rechters en arbiters (zie par. 6.1.3) en de sanctie op een vernietigd beding, dat niet aangepast mag worden noch vervangen mag worden door aanvullend recht (zie par. 5.1.2).

1.1.4 De inhoudstoetsing en art. 6:248 lid 2 BW

De toets waar het in Afdeling 6.5.3 BW om gaat, is een toetsing van de inhoud van bedingen. Daarnaast kent het BW in art. 6:248 lid 2 BW de toets van de uitoefening van het beding. Die uitoefeningstoetsing omvat gevallen waarin het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is dat een partij een beroep op het beding doet, zelfs wanneer de inhoud van het beding een toetsing aan de maatstaven van redelijkheid en billijkheid kan doorstaan. De Hoge Raad heeft uitgemaakt dat het aan de wederpartij is om te kiezen voor welk anker hij wil gaan liggen.⁵ In T&C Burgerlijk Wetboek, art. 6:233, aant. 6 onder c, wijst Valk op de inzet van art. 6:248 (of art. 6:2) BW in die gevallen waarin een beroep op art. 6:233 BW is uitgesloten; daarnaast geldt dat redelijkheid en billijkheid ook aan een beroep op een beding in algemene voorwaarden in de weg kunnen staan om andere redenen dan een bezwarende inhoud, zoals gevallen van rechtsverwerking (art. 6:2 BW) en onvoorzienne omstandigheden (art. 6:258 BW).

1.2 Regelgeving

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten

Artikel 3

1. Een beding in een overeenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, wordt als oneerlijk beschouwd indien het, in strijd met de goede trouw, het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort.
2. Een beding wordt steeds geacht niet het voorwerp van afzonderlijke onderhandeling te zijn geweest wanneer het, met name in het kader van een toetredingsovereenkomst, van tevoren is opgesteld en de consument dientengevolge geen invloed op de inhoud ervan heeft kunnen hebben.

---

5. *HR 14 juni 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE0659*, r.o. 3.7, NJ 2003, 112, m.nt. Hijma (Bramer/Colpro): 'De rechtsgevolgen van deze bepalingen zullen met betrekking tot één feitencomplex niet naast elkaar kunnen worden ingeroepen (geen cumulatie). Niet valt evenwel in te zien op welke grond hier afgeweken zou moeten worden van het algemeen geldende uitgangspunt dat, indien verschillende bepalingen voor toepassing op één feitencomplex in aanmerking komen en cumulatie niet mogelijk is, aan de gerechtigde de keuze is welke rechtsgevolgen hij wenst in te roepen of op welke rechtsgrond hij zich wenst te baseren. Nu de regeling van Titel 5, Afdeling 3, Algemene voorwaarden, ertoe strekt de positie van de wederpartij van een gebruiker van algemene voorwaarden te versterken, zou aan die strekking worden tekort gedaan indien de wederpartij zou zijn verstoken van een beroep op art. 6:248 lid 2. Ook het verschil in rechtsgevolgen — enerzijds nietigheid en anderzijds het niet van toepassing zijn van het beding — staat aan de hiervoor bedoelde keuzemogelijkheid niet in de weg, nu dit verschil voor de gebruiker van de algemene voorwaarden niet tot een onaanvaardbaar resultaat leidt.'

Het feit dat sommige onderdelen van een beding of een afzonderlijk beding het voorwerp zijn geweest van een afzonderlijke onderhandeling sluit de toepassing van dit artikel op de rest van een overeenkomst niet uit, indien de globale beoordeling leidt tot de conclusie dat het niettemin gaat om een toetredingsovereenkomst. Wanneer de verkoper stelt dat een standaardbeding het voorwerp is geweest van afzonderlijke onderhandeling, dient hij dit te bewijzen.

3. De bijlage bevat een indicatieve en niet uitputtende lijst van bedingen die als oneerlijk kunnen worden aangemerkt.

De in art. 3 lid 3 bedoelde bedingen

1. Bedingen die tot doel of tot gevolg hebben:

a. de wettelijke aansprakelijkheid van de verkoper uit te sluiten of te beperken bij overlijden of lichamelijk letsel van de consument ten gevolge van een doen of nalaten van deze verkoper;

b. de wettelijke rechten van de consument ten aanzien van de verkoper of een andere partij in geval van volledige of gedeeltelijke wanprestatie of van gebrekkige uitvoering door de verkoper van een van diens contractuele verplichtingen, met inbegrip van de mogelijkheid om een schuld jegens de verkoper te compenseren met een schuldvordering jegens deze, op ongepaste wijze uit te sluiten of te beperken;

c. te voorzien in een onherroepelijke verbintenis van de consument terwijl de uitvoering van de prestaties van de verkoper onderworpen is aan een voorwaarde waarvan de verwezenlijking uitsluitend afhankelijk is van zijn wil;

d. de verkoper toe te staan door de consument betaalde bedragen te behouden wanneer deze afziet van het sluiten of het uitvoeren van de overeenkomst, zonder erin te voorzien dat de consument een gelijkwaardig bedrag aan schadevergoeding mag verlangen van de verkoper wanneer deze zich terugtrekt;

e. de consument die zijn verbintenissen niet nakomt, een onevenredig hoge schadevergoeding op te leggen;

f. de verkoper toe te staan de overeenkomst op te zeggen indien zulks niet aan de consument wordt toegestaan, alsmede de verkoper toe te staan de door de consument betaalde voorschotten te behouden ingeval de verkoper zelf de overeenkomst opzegt;

g. de verkoper toe te staan een overeenkomst van onbepaalde duur zonder redelijke opzeggingstermijn eenzijdig op te zeggen, behalve in geval van gewichtige redenen;

h. een overeenkomst van bepaalde duur automatisch te verlengen bij ontbreken van tegengestelde kennisgeving van de consument, terwijl een al te ver van het einde van de overeenkomst verwijderde datum is vastgesteld als uiterste datum voor de kennisgeving van de wil van de consument om de overeenkomst niet te verlengen;

i. op onweerlegbare wijze de instemming vast te stellen van de consument met bedingen waarvan deze niet daadwerkelijk kennis heeft kunnen nemen vóór het sluiten van de overeenkomst;

j. de verkoper te machtigen zonder geldige, in de overeenkomst vermelde reden eenzijdig de voorwaarden van de overeenkomst te wijzigen;

k. de verkoper te machtigen zonder geldige reden eenzijdig de kenmerken van het te leveren produkt of de te verrichten dienst te wijzigen;

l. te bepalen dat de prijs van de goederen wordt vastgesteld op het ogenblik van levering, dan wel de verkoper van de goederen of de dienstverrichter het recht te verlenen zijn prijs te verhogen, zonder dat de consument in beide gevallen het overeenkomstige recht heeft om de overeenkomst op te zeggen, indien de eindprijs te hoog is ten opzichte van de bij het sluiten van de overeenkomst bedongen prijs;

m. de verkoper het recht te geven te bepalen of de geleverde goederen of de dienst aan de bepalingen van de overeenkomst beantwoorden of hem het exclusieve recht te geven om een of ander beding van de overeenkomst te interpreteren;

n. de verplichting van de verkoper te beperken om de verbintenissen na te komen die door zijn gevolmachtigden zijn aangegaan, of diens verbintenissen te laten afhangen van het naleven van een bijzondere formaliteit;

- o. de consument te verplichten al zijn verbintenissen na te komen, zelfs wanneer de verkoper zijn verbintenissen niet uitvoert;
- p. te voorzien in de mogelijkheid van overdracht van de overeenkomst door de verkoper, wanneer hierdoor de garanties voor de consument zonder diens instemming geringer kunnen worden;
- q. het indienen van een beroep of het instellen van een rechtsvordering door de consument te beletten of te belemmeren, met name door de consument te verplichten zich uitsluitend tot een niet onder een wettelijke regeling ressorterend scheidsgerecht te wenden, door de bewijsmiddelen waarop de consument een beroep kan doen op ongeoorloofde wijze te beperken of hem een bewijslast op te leggen die volgens het geldende recht normaliter op een andere partij bij de overeenkomst rust.

Burgerlijk Wetboek

Artikel 6:225

1. Een aanvaarding die van het aanbod afwijkt, geldt als een nieuw aanbod en als een verwerping van het oorspronkelijke.
2. Wijkt een tot aanvaarding strekkend antwoord op een aanbod daarvan slechts op ondergeschikte punten af, dan geldt dit antwoord als aanvaarding en komt de overeenkomst overeenkomstig deze aanvaarding tot stand, tenzij de aanbieder onverwijld bezwaar maakt tegen de verschillen.
3. Verwijzen aanbod en aanvaarding naar verschillende algemene voorwaarden, dan komt aan de tweede verwijzing geen werking toe, wanneer daarbij niet tevens de toepasselijkheid van de in de eerste verwijzing aangegeven algemene voorwaarden uitdrukkelijk van de hand wordt gewezen.

Artikel 6:230c

De in artikel 230b bedoelde informatie, naar keuze van de dienstverrichter, bedoeld in artikel 230b, aanhef:

1. wordt op eigen initiatief door de dienstverrichter verstrekt;
2. is voor de afnemer gemakkelijk toegankelijk op de plaats waar de dienst wordt verricht of de overeenkomst wordt gesloten;
3. is voor de afnemer gemakkelijk elektronisch toegankelijk op een door de dienstverrichter meegegeeld adres;
4. is opgenomen in alle door de dienstverrichter aan de afnemer verstrekte documenten waarin deze diensten in detail worden beschreven.

Afdeling 3. Algemene voorwaarden

Artikel 6:231

In deze afdeling wordt verstaan onder:

- a. algemene voorwaarden: een of meer bedingen die zijn opgesteld teneinde in een aantal overeenkomsten te worden opgenomen, met uitzondering van bedingen die de kern van de prestaties aangeven, voor zover deze laatstgenoemde bedingen duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd;
- b. gebruiker: degene die algemene voorwaarden in een overeenkomst gebruikt;
- c. wederpartij: degene die door ondertekening van een geschrift of op andere wijze de gelding van algemene voorwaarden heeft aanvaard.